

Dünyanın üç yüzü var: Birinci yüzü: Cenab-ı Hakk'ın esmasına bakar.

İkinci Mevkıf/Üçüncü Maksat/Beşinci Remiz:

Birinci Nokta: Ehl-i dalaletin vekili der ki: “Ehadîsinizde dünya tel'in edilmiş, 'cîfe' ismiyle yâd edilmiş. Hem bütün ehl-i velayet ve ehl-i hakikat, dünyayı tahkir ediyorlar. 'Fenadır, pistir.' diyorlar. Halbuki sen, bütün kemalât-ı İlahiyeye medar ve hüccet, onu gösteriyorsun ve âşıkane ondan bahsediyorsun.”

Elcevap: Dünyanın üç yüzü var:

Birinci yüzü: Cenab-ı Hakk'ın esmasına bakar. Onların nukuşunu gösterir. Mana-yı harfiyle, onlara âyinedarlık eder. Dünyanın şu yüzü, hadsiz mektubat-ı Samedaniyedir. Bu yüzü gayet güzeldir. Nefrete değil, aşka lâyıktır.

İkinci yüzü: Âhirete bakar. Âhiretin tarlasıdır, cennetin mezraasıdır, rahmetin mezheresidir. Şu yüzü dahi evvelki yüzü gibi güzeldir. Tahkire değil, muhabbete lâyıktır.

Üçüncü yüzü: İnsanın hevesatına bakan ve gaflet perdesi olan ve ehl-i dünyanın mel'abe-i hevesatı olan yüzdür. Şu yüz çirkindir. Çünkü fânidir, zâildir, elemlidir, aldatır. İşte hadîste vârid olan tahkir ve ehl-i hakikatın ettiği nefret, bu yüzdedir.

Kur'an-ı Hakîm'in kâinattan ve mevcudattan ehemmiyetkârane, istihsankârane bahsi ise evvelki iki yüze bakar. Sahabelerin ve sair ehlullahın mergub dünyaları, evvelki iki yüzdendir.

Şimdi, dünyayı tahkir edenler dört sınıftır:

Birincisi: Ehl-i marifettir ki Cenab-ı Hakk'ın marifetine ve muhabbet ve ibadetine set çektiği için tahkir eder.

İkincisi: Ehl-i âhirettir ki ya dünyanın zarurî işleri onları amel-i uhrevîden men'ettiği için veyahut şuhud derecesinde iman ile cennetin kemalât ve mehasinine nisbeten dünyayı çirkin görür. Evet, Hazret-i Yusuf aleyhisselâma güzel bir adam nisbet edilse yine çirkin görüldüğü gibi; dünyanın ne kadar kıymettar mehasini varsa, cennetin mehasinine nisbet edilse hiç hükmündedir.

Üçüncüsü: Dünyayı tahkir eder. Çünkü eline geçmez. Şu tahkir, dünyanın nefretinden gelmiyor; muhabbetinden ileri geliyor.

Dördüncüsü: Dünyayı tahkir eder. Zira dünya, eline geçiyor. Fakat durmuyor, gidiyor. O da kızıyor. Teselli bulmak için tahkir eder. “Pistir.” der. Şu tahkir ise o da dünyanın muhabbetinden ileri geliyor. Halbuki makbul tahkir odur ki hubb-u âhiretten ve marifetullahın

muhabbetinden ileri gelir.

Demek makbul tahkir, evvelki iki kısımdır. Cenab-ı Hak, bizi onlardan yapsın, âmin bi-hürmeti Seyyidi'l-mürselîn.